

Nümunəvi peşə standartı
Peşə standartı üzrə qiymətləndirmə nümunəsi
Müəssisələr  c n nümunəvi təlim standartı

Təsərrüfatda texniki işçi (bitkilər)

İngilis dilində adı: Technical worker in farm (crops)

N: 9211-1-00012-01

Azərbaycan Respublikasının  m k və  halinin Sosial Müdafiəsi Nazirliyi və Dünya Bankının birgə həyata keçirdiyi “Sosial M dafi nin İnkışafı” layihəsinin “ISCO 88/08-  uyğun t kmill şdirilm ş peşə standartlarının v  əlaqədar təlim standartlarının hazırlanması” tapşırığı c r iv sində “GOPA Consultants” v  “SEFT Consulting” tərəfindən hazırlanmıřdır.

Bakı
İyun, 2011-ci il

İSTİFADƏ OLUNAN ANLAYIŞLAR

Bacarıq

Verilmiş iş üzrə vəzifə və fəaliyyətləri yerinə yetirmək qabiliyyətidir.

Bacarıq səviyyəsi

Həyata keçirilən fəaliyyətlərin əhatəliliyi və mürəkkəbliyi ilə müəyyən olunur, burada fəaliyyətlərin mürəkkəbliyi əhatə üzərində üstünlüyə malikdir. Hər bir bacarıq səviyyəsi üzrə müvafiq bilik səviyyəsi tələb olunur. ISCO-da, eləcə də Məşğulluq Təsnifatında aşağıdakı dörd geniş bacarıq səviyyəsi müəyyən edilir:

Birinci bacarıq səviyyəsi

Birinci bacarıq səviyyəsi üzrə peşələr sadə və dövrü fiziki fəaliyyətlərin yerinə yetirilməsini zəruri edir. Bundan əlavə, birinci bacarıq səviyyəsində bir çox peşələr fiziki güc və dözümlülük tələb etdiyi halda, əksəriyyətində sadə yazıb-oxuma və rəqəmlərlə işləmə bacarığı tələb olunur. Bu bacarıqlara ehtiyac duyulduğu halda belə, onlar işin əsas hissəsini təşkil etmir.

Birinci bacarıq səviyyəsinə daxil olan bəzi peşələrdə səriştəli fəaliyyət üçün ibtidai təhsili və ya əsas təhsilin birinci mərhələsini başa vurmaq (ISCED üzrə 1-ci səviyyə) tələb oluna bilər. Bəzi işlər üçün isə iş yerlərində qısamüddətli təlimlər tələb oluna bilər.

Birinci bacarıq səviyyəsi üzrə təsnifatlaşdırılan peşələr ixtisası olmayan işçi qüvvəsini əhatə edir.

İkinci bacarıq səviyyəsi

İkinci bacarıq səviyyəsi üzrə bütün peşələrdə səriştəli fəaliyyət üçün tələb olunan bilik və bacarıqlar, adətən, ümumi orta təhsilin birinci mərhələsini başa vurmaqla (ISCED üzrə 2-ci səviyyə) əldə olunur. Bəzi peşələrdə ümumi orta təhsilin ikinci mərhələsini bitirmək zəruri hesab olunur (ISCED üzrə 3-cü səviyyə) ki, bura ixtisaslaşmış peşə təhsili və iş yerlərində həyata keçirilən təlim də daxil ola bilər. Müəyyən peşələr ümumi orta təhsili bitirdikdən sonra ilk peşə-ixtisas təhsili almağı (ISCED üzrə 4-cü səviyyə) tələb edir. Bəzi hallarda isə iş təcrübəsi və iş yerlərində həyata keçirilən təlim formal təhsili əvəz edə bilər.

İkinci bacarıq səviyyəsi üzrə təsnifatlaşdırılan peşələrə ixtisaslı işçilər daxildir.

Üçüncü bacarıq səviyyəsi

Üçüncü bacarıq səviyyəsindəki peşələr, adətən, ixtisaslaşmış sahə üzrə geniş praktiki, texniki və metodoloji biliklər tələb edən mürəkkəb texniki və praktiki fəaliyyətlərin yerinə yetirilməsini əhatə edir. Bu bacarıq səviyyəsi üzrə peşələr, ümumiyyətlə, yüksək səviyyədə yazıb-oxuma və rəqəmlərlə işləmə bacarığı, eləcə də inkişaf etmiş ünsiyyət bacarığı tələb edir.

Üçüncü bacarıq səviyyəsi üzrə tələb olunan bilik və bacarıqlar, adətən, ümumi orta təhsil bazasına əsaslanan təhsil müəssisələrində 1-3 illik təhsil vasitəsi ilə əldə olunur (ISCED üzrə 5b səviyyəsi). Azərbaycanda bu bacarıq səviyyəsinə uyğun təhsil adətən orta ixtisas təhsili müəssisələrində (kolleclər) verilir. Bəzi hallarda müvafiq sahə üzrə geniş iş təcrübəsi və iş yerlərində həyata keçirilən uzunmüddətli təlim formal təhsili əvəz edə bilər.

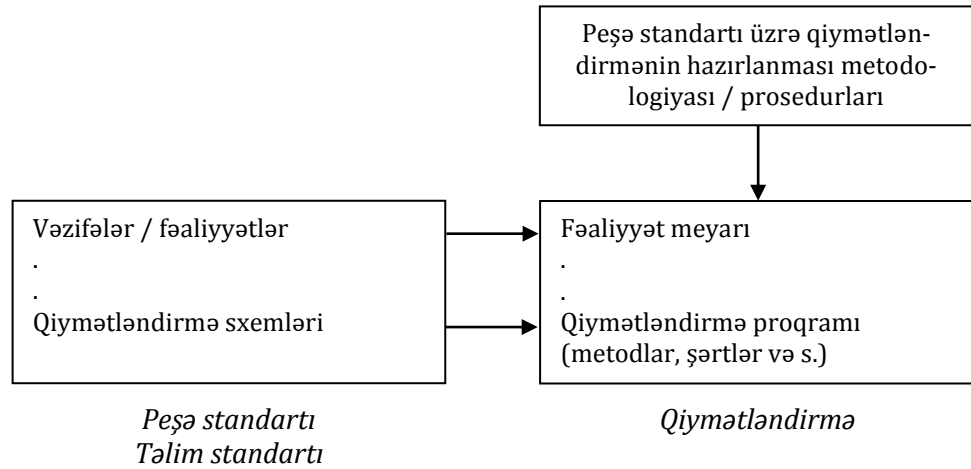
Üçüncü bacarıq səviyyəsi üzrə təsnifatlaşdırılan peşələr əsasən texniki işçiləri əhatə edir.

	<i>Dördüncü bacarıq səviyyəsi</i> Dördüncü bacarıq səviyyəsinə, adətən, ixtisaslaşmış sahə üzrə geniş nəzəri və praktiki biliklər əsasında mürəkkəb problemlərin həlli və qərarların qəbul edilməsini tələb edən fəaliyyətlərin yerinə yetirilməsi daxildir. Bu bacarıq səviyyəsi üzrə peşələr, ümumiyyətlə, yüksək səviyyədə yazıb-oxuma və rəqəmlərlə işləmə bacarığı, eləcə də təkmilləşmiş ünsiyyət bacarığı tələb edir. Dördüncü bacarıq səviyyəsi üzrə tələb olunan bilik və bacarıqlar, adətən, ali təhsil müəssisələrində birinci və ya daha yüksək elmi dərəcənin verilməsi ilə yekunlaşan 3-6 illik təhsil vasitəsi ilə əldə olunur (ISCED üzrə 5a səviyyəsi və ya daha yüksək səviyyə). Bu bacarıq səviyyəsi üçün Azərbaycanda adətən bakalavriat və daha yüksək təhsil pillələri uyğun gəlir. Dördüncü bacarıq səviyyəsi üzrə təsnifatlaşdırılan peşələrə menecerlər, mühəndislər, müəllimlər, həkimlər və s. daxildir ki, bunlar çox vaxt peşəkarlar adlandırılır.
Bilik	Təhsil və ya təcrübə vasitəsilə əldə edilən məlumat və faktlar toplusunu əhatə edir.
Əlavə / ümumi səriştələr	Müvafiq əmək fəaliyyətini həyata keçirə bilmək üçün tələb olunan səriştələrə əlavə olaraq, arzuolunan faydalı səriştələri əhatə edir. Buraya əmək fəaliyyətini təkmilləşdirə bilən, bir çox peşələr üçün ümumi olan və gələcəkdə tələb olunacaq səriştələr daxildir. Bunlar işçilərin fəaliyyətinin qiymətləndirilməsi üçün əsas kimi çıxış etmir.
Əvvəlki təlimin tanınması	Harada və necə təhsil almasından asılı olmayaraq, qeydə alınmış ixtisaslar və vahid standartlar baxımından insanların əvvəlki təliminin tanınması prosesidir. İnsanlar təhsil müəssisəsində formal təlim keçmələrindən və ya qeyri-formal təlim əldə etmələrindən asılı olmayaraq, öyrənmə prosesini heç vaxt dayandırmırlar. Əvvəlki təlimin qiymətləndirilməsi və tanınması prosesi aşağıdakı kimidir: • Şəxsin nə bildiyi və nə bacardığının müəyyənləşdirilməsi;• Şəxsin bilik və bacarıqlarının xüsusi standartlar, səriştələrin qiymətləndirilməsi üzrə əlaqəli meyarlar ilə müqayisə edilməsi;• Bu standartlara münasibətdə təlimin qiymətləndirilməsi;• Şəxsin formal, qeyri-formal və informal təlimlər vasitəsilə keçmişdə topladığı bacarıq, bilik və təcrübənin tanınması.
Fəaliyyət	Fərdin vəzifələrinin bir hissəsi olan iş və ya məsuliyyəti əks etdirir. Buna görə də vəzifə bir sıra fəaliyyətlərə bölünür.
Formal təlim	Azərbaycan Respublikasının təhsil və təlim müəssisələrində həyata keçirilir, dövlət təhsil sənədinin verilməsi ilə nəticələnir. Təhsil müəssisələrində formal təlimlər dövlət təhsil standartlarına uyğun olaraq aparılır. Əldə edilən səriştələr testlər vasitəsilə yoxlanılır və dövlət təhsil sənədi verilir.
Informal təlim	Özünü-təlim yolu ilə bilik və bacarıqlara yiyələnmənin formasıdır. Təhsil və təlim müəssisələrindən kənarında həyata keçirilir və təbii olaraq gündəlik həyatımızda müşahidə olunur. Formal və qeyri-formal təlimdən fərqli olaraq, informal təlim çox vaxt qeyri-ixtiyari baş verir və beləliklə, hətta fərdlərin özləri də səriştələrinin artırılmasında onun rolunu hiss etməyə bilər (məsələn, kütləvi informasiya vasitələrindən, ictimaiyyət arasında gündəlik qarşılıqlı əlaqələrdən və ümumi münasibətlərdən məlumatın əldə edilməsi).

	O, təlimin həyata keçirilməsi sahəsində (xüsusilə) ixtisaslaşmamış hər hansı bir şəxs (yəni ailə üzvləri, digər əlaqəli şəxslər və s.) tərəfindən istiqamətləndirildiyi halda, məqsədli xarakter daşıya bilər. Informal təlim ölkə səviyyəsində qəbul edilən diplom və sertifikatların verilməsi ilə nəticələnir.
İş	Fərdin işəgötürən üçün və ya sərbəst məşğulluq şəraitində həyata keçirdiyi vəzifə və ya fəaliyyətlərin toplusudur (ISCO-08 -ə uyğun olaraq).
İşə yanaşma	Müəyyən ideya, obyekt, şəxs və ya vəziyyətə müsbət və ya mənfi münasibəti əks etdirir. Yanaşma fərdin fəaliyyət seçimini, çətinlik, həvəsləndirmə və mükafatlara (hamısı birlikdə stimullaşdırıcıdır) cavab reaksiyasını müəyyən edir. Bu baxımdan yanaşma iş üçün xeyli vacibdir. Yanaşmanın 4 əsas komponenti var: (1) Emosional: hiss və həyəcan; (2) İdrak: məntiqlə həyata keçirilən inam və fikirlər; (3) İradə: fəaliyyət meyilləri; (4) Qiymət: stimullara mənfi və ya müsbət münasibət.
Qeyri-formal təlim	Təhsil sistemi ilə paralel şəkildə aparılır və dövlət təhsil sənədinin verilməsi ilə müşayiət olunmur. Qeyri-formal təlimlər iş yerlərində və ya formal təlim sistemlərinə yardım üçün yaradılmış təşkilat və ya mərkəzlərdə, dərnlərdə, fərdi məşğələlərdə, vətəndaş cəmiyyəti təşkilatları və qruplarında həyata keçirilə bilər.
Qiymətləndirmə metodu	Səriştəni ölçmək üçün üsul və ya alətdir.
Qiymətləndirmə paketi	Fəaliyyət meyarı da daxil olmaqla fərdin səriştələrinin qiymətləndirilməli olduğu müxtəlif qiymətləndirmə metodlarıdır.
Qiymətləndirmə sxemi	Qiymətləndirmə standartlarının vəzifələrini və onların yerinə yetirilmə istiqamətlərini müəyyən edir. Peşə standartları üzrə qiymətləndirmənin məqsədi fərdin müvafiq peşə standartını fəaliyyətlər, vəzifələr və ya tapşırıqlar üzrə həyata keçirə bilməsini müəyyən etməkdir. Sözügedən tapşırıqlar, peşə standartında müəyyən edilən texniki bacarıqları, planlaşdırma və problemləri həll etmə biliklərini, gözlənilməz vəziyyətlərdə hərəkət etmək bacarığını, digər şəxslər ilə işləmək bacarığını və ünsiyyət bacarıqlarını əhatə etməlidir. Peşə standartları üzrə qiymətləndirmənin məqsədlərinə, digər məsələlərlə yanaşı, aşağıdakılar daxildir: • İşəgötürmə;• Karyera yüksəlişi;• Bilik və bacarıqlarda olan boşluqların və təlim ehtiyaclarının müəyyən edilməsi;• İşçi heyətinin qiymətləndirilməsi. Qiymətləndirməni planlaşdırma zamanı onun xarakterik cəhətlərinə xüsusi diqqət yetirmək lazımdır: qiymətləndirmə hansı interval çərçivəsində həyata keçirilməlidir, hansı hədəflər müəyyən edilməlidir, hansı qiymətləndirmə metodları daha məqsəduyğundur. Qiymətləndirmə sxemi aşağıdakı qiymətləndirmə metodlarından 2 və ya 3-nü əhatə etməlidir: i) Əmək fəaliyyətinin müşahidə edilməsi; ii) İşin nəticəsinin qiymətləndirilməsi; iii) Simulyasiya; iv) Suallar (şifahi və ya yazılı); v) Layihə işi; vi) Portfel əsasında qiymətləndirmə; vii) Dinləmə qiymətləndirməsi; viii) Fərdi

araşdırmalar; ix) Müştəri qiymətləndirməsi (məsələn, müştəri sorğu formaları), ekspert və şəxsi qiymətləndirmə və s.

Peşə standartı və peşə standartı üzrə qiymətləndirmə arasındakı əlaqə aşağıdakı sxemdə göstərilmişdir.

Məşğulluq təsnifatı (MT)

Ölkədə əmək bazarının inkişafına, beynəlxalq təcrübədə qəbul edilmiş uçot və statistikaya uyğun olaraq ISCO-08 təsnifatından istifadə edilməklə, onun genişləndirilməsi əsasında 2010-cu ildə hazırlanmışdır. Onun strukturu ISCO-08 təsnifatının strukturu ilə eynidir. MT Standartlaşdırma, Metrologiya və Patent üzrə Dövlət Komitəsinin 20 Dekabr 2010-cu il 180 sayılı qərarı ilə təsdiq edilmiş və AZT041-2010 nömrəsi ilə dövlət qeydiyyatına alınmışdır.

Peşə

Yüksək oxşarlıq dərəcəsinə malik əsas vəzifə və fəaliyyətlərdən ibarət olan işlərin məcmusudur. Şəxsin hər hansı bir peşə ilə bağlılığı onun hazırda tutduğu vəzifə, əlavə və ya əvvəlki işləri vasitəsi ilə müəyyən olunur.

Peşə standartı

Konkret peşə sahələrində işçilərin yerinə yetirdikləri əmək funksiyalarına qoyulan ümumi tələbləri sistemli şəkildə əks etdirən normativ sənəddir. O, müvafiq səriştlər çərçivəsində işçinin bilik, bacarıq və vərdisləri nəzərə alınmaqla, onun əmək funksiyalarını yerinə yetirməsinə imkan verəcək konkret vəzifə öhdəliklərinin və fəaliyyətlərin siyahısını özündə ehtiva edir. Peşə standartı işdəki rolu təyin etməyə, işçinin fəaliyyətini qiymətləndirməyə, eləcə də, təkmilləşmə, peşə yüksəlişi üçün yollar müəyyən etməyə və hazırlamağa kömək edə bilər.

Peşə standartları ISCO-ya və Məşğulluq təsnifatına uyğun olaraq təsnifatlaşdırılır.

Peşə standartı üzrə qiymətləndirmə nümunəsi

Qiymətləndirmə hər hansı bir sahədə səriştənin aşkar edilməsi məqsədilə fərdin fəaliyyətinin aydın şəkildə müəyyən edilmiş standartlar ilə müqayisədə ədalətli və dəqiq şəkildə ölçülməsinə imkan verən prosesdir. İş yerinin qiymətləndirilməsi prosesi iş yeri ilə bağlı gündəlik fəaliyyətin tərkib hissəsini təşkil edir. Qiymətləndirmə zamanı əldə edilən nəticələr fərdlərə öz işlərini necə yerinə yetirdiyini öyrənməyə imkan verir. Bu, biliklərin, bacarıqların, yanaşma və davranışın inkişaf etdirilməsində, beləliklə, səriştənin nümayiş etdirilməsində onlara yardım edir.

Peşə standartı üzrə qiymətləndirmə nümunəsi qiymətləndirmə sxemi, fəaliyyət meyarları, qiymətləndirməni həyata keçirmək üçün zəruri qiymətləndirmə metodları və resurslarını əhatə edir.

Peşələrin Beynəlxalq Standart Təsnifatı (ISCO)	Beynəlxalq Əmək Təşkilatının (BƏT) məsul olduğu əsas beynəlxalq təsnifatlardan biri olmaqla, beynəlxalq iqtisadi və sosial təsnifat qrupuna daxildir. ISCO iş prosesində qarşıya qoyulan vəzifə və fəaliyyətlərə müvafiq şəkildə müəyyən edilmiş qruplara uyğun olaraq işlərin təşkilində vasitə rolunu oynayır. Onun əsas vəzifələri aşağıdakıları təmin etməkdən ibarətdir: • Peşələrə dair statistik və inzibati məlumatların beynəlxalq hesabatını, müqayisəsini və mübadiləsini həyata keçirmək üçün baza rolunu oynamaq;• Peşələrin milli və regional təsnifatlarının hazırlanması üçün model rolunu oynamaq;• Bilavasitə özlərinin milli təsnifatını hazırlamayan ölkələrdə tətbiq oluna biləcək sistem rolunu oynamaq. O, statistik və müştəri yönümlü proqramlar üçün nəzərdə tutulmuşdur. Müştəri yönümlü proqrama iş axtaranların iş yerlərinə yönəldilməsi, ölkələr arasında işçilərin qısa və uzunmüddətli miqrasiyasının idarə edilməsi, peşə təlimi proqramları və təlimatlarının hazırlanması daxildir. ISCO-nun ilk versiyası 1957-ci ildə qəbul edilmiş, daha sonra isə ISCO-68, ISCO-88 və hazırkı ISCO-08 versiyaları hazırlanmışdır.
Səriştə	Müvafiq əmək fəaliyyətini həyata keçirə bilmək üçün lazımi səviyyədə bilik, bacarıq, yanaşma və davranışa malik olmaqdır. İş kontekstində istifadə olunan “Səriştə” anlayışı iş yerində tətbiq olunan bacarıqları əks etdirir. Səriştə şəxs nəyi bilir (bilik), nəyi bacarır (bacarıq), nəyi etmək istəyir (yanaşma) və bunu necə edir (davranış) məhəfurlarının birləşməsinin nəticəsidir. Beləliklə, səriştə işi yerinə yetirmək üçün lazım olan texniki peşə elementləri, ümumi şəxsi xüsusiyyətlər və istəklərin birləşməsidir. Səriştələr həmçinin işçinin fəaliyyətinin qiymətləndirilməsi üçün baza rolunu oynayır.
Təhsilin Beynəlxalq Standart Təsnifatı (ISCED)	1970-ci illərin əvvəllərində UNESCO tərəfindən həm ayrı-ayrı ölkələrdə, həm də beynəlxalq səviyyədə təhsilə dair statistik məlumatların əldə olunması, toplanması və təqdim olunmasına xidmət edən bir vasitə kimi hazırlanmışdır. ISCED 1975-ci ildə Cenevrədə keçirilən Təhsilə dair Beynəlxalq Konfransda qəbul edilmiş və daha sonra 1978-ci ildə Parisdə keçirilən UNESCO-nun Ümumi Konfransında qüvvəyə minmişdir. Hazırda istifadə edilən təsnifat ISCED 2011-dir.
Təlim standartı	İş yerində vəzifə və fəaliyyətlərin yerinə yetirilməsi üçün zəruri <i>səriştələri</i> (bilik, bacarıq və yanaşmaları, həmçinin əlavə ümumi səriştələri) təsvir edir. Bu səbəbdən, onlar fəaliyyət meyarları hesab edilir və aşağıdakı hallarda istifadə olunur: • istehsaldan ayrılmadan peşə təlimlərinin hazırlanması;• istifadəyə yararlı səriştələrin inkişaf etdirilməsi və təmin olunması üçün təlim institutları ilə müəssisələr arasında əlaqə;• peşə təlimləri üçün təhsil standartları və kurikulumların hazırlanması.
Vəzifə	İşin icrası üçün zəruri olan fəaliyyətləri əhatə edir.

MÜNDƏRİCAT

A. NÜMUNƏVİ PEŞƏ STANDARTI	8
A.1. İşə dair xüsusi məlumat	8
A.1.1. Əmək şəraiti	8
A.1.2. İşə qəbul tələbləri	8
A.1.3. Tabeçilik	9
A.1.4. Peşə standartları üçün məsuliyyət və müstəqillik səviyyələri	9
A.1.5. Karyera yüksəlişi və sərbəst məşğulluq imkanları	10
A.2. Əsas vəzifələrin (V) və vəzifələr daxilində fəaliyyətlərin (F) siyahısı	10
A.3. Səriştələr haqqında	11
A.4. Qiymətləndirmələr haqqında	11
B. PEŞƏ STANDARTI ÜZRƏ QIYMƏTLƏNDİRMƏ NÜMUNƏSİ	12
B.1. Fəaliyyət meyarları	12
B.2. Qiymətləndirmə ilə bağlı resurslar	13
B.3. Qiymətləndirmə metodları	13
B.3.1. Fəaliyyətin qiymətləndirilməsi	13
B.3.2. Yazılı qiymətləndirmə	15
B.4. Nəticələrin qeydə alınması	17
C. MÜƏSSİSƏLƏR ÜÇÜN NÜMUNƏVİ TƏLİM STANDARTI	18
C.1. Səriştələrin qısa təsviri	18
C.2. Təlim ilə bağlı xüsusi məlumat	20
C.2.1. Təlimin növləri	20
C.2.2. Təlimin istiqaməti	21
C.2.3. Əvvəlki təlimin tanınması	21
Peşə standartının hazırlanması prosesində iştirak etmiş müəssisə nümayəndələrinin siyahısı	22
ISCO88/08-ə uyğun təkmilləşdirilmiş peşə standartlarının və əlaqədar təlim standartlarının hazırlanması layihəsi tərəfindən prosesin əlaqələndirilməsində iştirak etmiş şəxslərin siyahısı:	22
İstinadlar	23

A. NÜMUNƏVİ PEŞƏ STANDARTI

Təsərrüfatda texniki işçi (bitkilər)

Peşənin qısa təsviri

Təsərrüfatda texniki işçi bütün tələb olunan əl əməyini yerinə yetirir, müvafiq maşın və alətləri idarə edir.

Məşğulluq Təsnifatında (MT) peşənin kodu:	9211 (İxtisasız fəhlə, kənd təsərrüfatı/bitkilər)
MT-də ixtisas (bacarıq) səviyyəsi:	1
ISCO 08-də işin kodu:	9211 (Hand, harvest/field crops)
ISCO 08-də ixtisas (bacarıq) səviyyəsi:	1
Hazırlanma tarixi:	İyun, 2011-ci il
Təsdiq edən qurum:	
Təsdiq tarixi:	
Təklif olunan yenilənmə tarixi:	İyun, 2016-cı il

A.1. İŞƏ DAİR XÜSUSİ MƏLUMAT

A.1.1. ƏMƏK ŞƏRAİTİ

- İş təsərrüfatın ərazisində həyata keçirilir;
- İş fəsildən asılı olaraq həftədə 7 gün, dəyişkən iş saatlarında həyata keçirilir;
- İş çirklili şəraitdə həyata keçirilə və fiziki güc tələb edə bilər;
- Əməyin mühafizəsi və təhlükəsizlik texnikası qaydaları Azərbaycan Respublikasının Konstitusiyası, Əmək Məcəlləsi, Texniki təhlükəsizlik haqqında Qanun və digər müvafiq qanunvericilik aktları ilə müəyyən olunur.

A.1.2. İŞƏ QƏBUL TƏLƏBLƏRİ

- Əmək münasibətləri Azərbaycan Respublikasının Konstitusiyası, Əmək Məcəlləsi və digər normativ-hüquqi aktlarla tənzimlənir;
- İşə qəbul olunarkən sağlamlıq haqqında tibbi arayış, sonradan vaxtaşırı icbari tibbi müayinədən keçmək haqqında tibbi arayış (Azərbaycan Respublikasının Nazirlər Kabinetinin qərarı və Azərbaycan Respublikasının Səhiyyə Nazirliyinin müvafiq əmrləri ilə nəzərdə tutulduğu hallarda) təqdim olunur.

A.1.3. TABEÇİLİK

Kimə tabedir: Sahibkar və ya təsərrüfat rəhbərliyi.

Kim ona tabedir: Yoxdur.

A.1.4. PEŞƏ STANDARTLARI ÜÇÜN MƏSULİYYƏT VƏ MÜSTƏQİLLİK SƏVİYYƏLƏRİ

Səviyyələr	Məsuliyyət, fəaliyyətlərin mürəkkəbliyi və müstəqillik	Uyğun gələn səviyyə
1	Planlaşdırılmış qaydada birbaşa nəzarət altında işləmək. İş təkrarlanan xarakterə malikdir və mürəkkəb olmayan bir neçə funksiyanı əhatə edir.	☒
2	Nəzarət altında işləmək, kiçik səlahiyyətlərə malik olmaq. Təcrübə tələb edən fəaliyyətlərin yerinə yetirilməsi və əlaqələndirilməsi üçün məsuliyyət daşımaq. Öz fəaliyyətlərini planlaşdırmaq və nəticələri barədə hesabat vermək. Digər şəxslərlə əməkdaşlıq etmək və komandada işləmək.	
3	Əvvəlcədən məlum olan vəzifə və fəaliyyətlər çərçivəsində müstəqil idarəetmə və komandanın idarə edilməsini həyata keçirmək (eyni zamanda həm idarəetmə, həm də istehsal subyekti kimi çıxış etmək). İşə yanaşmasını dəyişən şəraitə uyğunlaşdırmaq və dövrü problemlərin həlli zamanı elementar nəzəriyyələrdən istifadə etmək. Digər şəxslərin gündəlik işinə nəzarət etmək, əmək fəaliyyətinin qiymətləndirilməsi üçün məsuliyyət daşımaq və işin təkmilləşdirilməsi ilə bağlı təkliflər vermək. İşçilərə rəhbərlik etmək. Mürəkkəb fəaliyyətləri əlaqələndirmək və yerinə yetirmək. Ümumi təcrübədən istifadə etməklə xüsusi yeni fəaliyyətlər müəyyən etmək.	
4	Yeni və çox vaxt yaradıcı metodlar tələb edən məsələlərlə məşğul olmaq. Mürəkkəb məsələlərin həllində geniş təcrübədən istifadə etmək. Gözlənilməz dəyişiklik olduğu halda əmək fəaliyyətinə rəhbərlik və nəzarəti həyata keçirmək. Özü və başqaları üçün fəaliyyət meyarları hazırlamaq, onları nəzərdən keçirmək və təkmilləşdirmək. Gözlənilən və ya gözlənilməz iş rejimi şəraitində qərarların qəbul edilməsinə məsuliyyət daşımaq. Fərdlərin və qrupların peşəkar inkişafının idarə olunmasına məsuliyyət daşımaq. Fəaliyyətləri müşahidə etmək, qiymətləndirmək, müvafiq hesabatlar hazırlamaq və dəyişikliklər təklif etmək.	

A.1.5. KARYERA YÜKSƏLİŞİ VƏ SƏRBƏST MƏŞĞULLUQ İMKANLARI

- Sənaye, tikinti və inşaatda digər alternativ köməkçi vəzifələrə keçmək imkanları vardır.

A.2. ƏSAS VƏZİFƏLƏRİN (V) VƏ VƏZİFƏLƏR DAXİLİNDƏ FƏALİYYƏTLƏRİN (F) SİYAHISI

V.1. Becərmə və istehsalın planlaşdırılması:

- F.1.1. Maşın və ya əl alətləri ilə torpağı tələb olunan qaydada hazırlamaq;
- F.1.2. Meliorasiya və irriqasiya sistemlərini qurmaq və texniki xidmət göstərmək;
- F.1.3. Xam malların və ləvazimatların alınmasını rəhbərliyə təklif etmək;
- F.1.4. Müxtəlif fəsillərdə istifadə ediləcək maşın və alətləri hazırlamaq, idarə etmək, texniki xidmət göstərmək və saxlanma üçün hazırlamaq;
- F.1.5. Torpağı və bitkiləri planlaşdırılmış gübrələnmə prosesinə hazırlamaq;
- F.1.6. Təlimatlara müvafiq olaraq pestisid və gübrələri hazırlayıb səpmək;
- F.1.7. Toxumlar, bitkilər və gələcək məhsul üçün anbar hazırlamaq.

V.2. Becərmə və məhsul yığımı prosesi:

- F.2.1. Maşınlar və əl alətlərindən istifadə etməklə, toxum səpmək və şilləri çıxarıb açıq sahəyə köçürmək ;
- F.2.2. Nəzarət altında gübrələmə prosesini həyata keçirmək;
- F.2.3. Material ehtiyatlarını saxlanması və ya daşınmasını həyata keçirmək;
- F.2.4. Meliorasiya və irriqasiya sistemlərinə texniki xidmət göstərmək;
- F.2.5. Bitkilərin boy atmasını müşahidə etmək və problemlər barədə menecerə hesabat vermək;
- F.2.6. Tələb olunduğu təqdirdə alaqetmə və toxalama işlərini həyata keçirmək;
- F.2.7. Məhsulun keyfiyyətini qiymətləndirmək və onun yaxşılaşdırılması ilə bağlı rəhbərə təkliflər vermək;
- F.2.8. Məhsul yığımını yetişmə, hava şəraiti və yerli bazara müvafiq olaraq və tələb olunan qaydada həyata keçirmək;
- F.2.9. Torpağı təmizləmək və ona qulluq etmək;
- F.2.10. Məhsulu anbar və ya bazar üçün hazırlamaq.

V.3. Əlavə fəaliyyət:

- F.3.1. Tikililərə və avadanlığa sadə texniki xidmət göstərmək;
- F.3.2. Sahə və hasarları saz vəziyyətdə saxlamaq;
- F.3.3. Alternativ və əlavə istehsal və ya xidmətləri həyata keçirmək.

V.4. Ticarət, uçot və hesabat:

- F.4.1. İstehsalın nəticələrinə yekun vurub menecerə hesabat vermək;
- F.4.2. Məhsulları satış üçün hazırlamaq;
- F.4.3. Fəaliyyət və nəticələr barədə rəhbərə hesabat vermək və təkliflər irəli sürmək.

A.3. SƏRİŞTƏLƏR HAQQINDA

Fərdin təsərrüfatda texniki işçi peşə standartı üzrə vəzifə və fəaliyyətləri həyata keçirməsi üçün zəruri olan əsas sərişmələr təsərrüfatda texniki işçi peşəsi üzrə müvafiq **təlim standartı**nda göstərilmişdir (formal, qeyri-formal və sərbəst təlimlər vasitəsilə əldə olunan bilik, bacarıq, yanaşma və davranış).

A.4. QİYMƏTLƏNDİRMƏLƏR HAQQINDA

Bu peşədə fərdin fəaliyyətinin qiymətləndirilməsi prosesi təsərrüfatda texniki işçi peşəsi üzrə müvafiq **peşə standartının qiymətləndirilməsində** öz əksini tapır. Fərdin sistemli qiymətləndirilmələr vasitəsilə qiymətləndirilməsi işəgötürənə müxtəlif məqsədlər (yəni işəgötürmə, karyerada irəli çəkmə, heyətin qiymətləndirilməsi, təlim ehtiyaclarının qiymətləndirilməsi) baxımından faydalı ola bilər.

B. PEŞƏ STANDARTI ÜZRƏ QIYMƏTLƏNDİRMƏ NÜMUNƏSİ

Təsərrüfatda texniki işçi (bitkilər)

Qiymətləndirməyə dair qısa məlumat

Təsərrüfatda texniki işçi üçün qiymətləndirmə nümunəsi əkinçilik təsərrüfatında əl əməyi, təsərrüfat maşınları və alətlərindən istifadə ilə əlaqədar tələb olunan bilik və bacarıqları müəyyən edir. Bütün qiymətləndirmələr Yeyinti məhsulları haqqında Azərbaycan Respublikasının Qanunu və digər normativ-hüquqi aktlara uyğun olaraq həyata keçirilməlidir.

Məşğulluq Təsnifatında (MT) peşənin kodu:	9211 (İxtisasız fəhlə, kənd təsərrüfatı/bitkilər)
MT-də ixtisas (bacarıq) səviyyəsi:	1
ISCO 08-də işin kodu:	9211 (Hand, harvest/field crops)
ISCO 08-də ixtisas (bacarıq) səviyyəsi:	1
Test versiyası:	01
Hazırlanma tarixi:	İyun, 2011-ci il
Təsdiq edən qurum:	
Təsdiq tarixi:	

B.1. FƏALİYYƏT MEYARLARI

Bu meyarlar peşə standartındakı vəzifə və fəaliyyətlərlə birbaşa əlaqəlidir. Onlar anlaşılın şəkildə, sadə formada yazılmalıdır ki, qiymətləndirmə nümunələri hazırlayanlar üçün qiymətləndirmə maddələrinin formalaşdırılmasında faydalı olsun. Birinci (V.1) və sonuncu (V.4) vəzifələrə uyğun gələn fəaliyyət meyarları ilə bağlı nümunə aşağıda göstərilmişdir.

Fəaliyyət meyarı nümunəsi:

V.1. Becərmə və istehsalın planlaşdırılması:

- F.1.1. Maşın və ya əl alətləri ilə torpağı tələb olunan qaydada hazırlamaq;
- F.1.2. Meliorasiya və irriqasiya sistemlərini qurmaq və texniki xidmət göstərmək;
- F.1.3. Xam malların və ləvazimatların alınmasını rəhbərliyə təklif etmək;
- F.1.4. Müxtəlif fəsillərdə istifadə ediləcək maşın və alətləri hazırlamaq, idarə etmək, texniki xidmət göstərmək və saxlanma üçün hazırlamaq;
- F.1.5. Torpağı və bitkiləri planlaşdırılmış gübrələnmə prosesinə hazırlamaq;
- F.1.6. Təlimatlara müvafiq olaraq pestisid və gübrələri hazırlayıb səpmək;
- F.1.7. Toxumlar, bitkilər və gələcək məhsul üçün anbar hazırlamaq.

...

V.4. Ticarət, uçot və hesabat:

- F.4.1. İstehsalın nəticələrinə yekun vurub menecerə hesabat vermək;
- F.4.2. Məhsulları satış üçün hazırlamaq;
- F.4.3. Fəaliyyət və nəticələr barədə rəhbərə hesabat vermək və təkliflər irəli sürmək.

B.2. QIYMƏTLƏNDİRMƏ İLƏ BAĞLI RESURLAR

- a) Material və komponentlər: 30 sm x 30 sm çərçivə, torpaq nümunələri, plastik qablar.
- b) Alət və avadanlıqlar: nasazlığı olan ferma avadanlıqları, ələk.
- c) İstehlak malları: ehtiyac yoxdur.

B.3. QIYMƏTLƏNDİRMƏ METODLARI

Fərdin səriştəsini qiymətləndirmək məqsədilə aşağıdakı iki metoddan istifadə olunur: (i) fəaliyyətin qiymətləndirilməsi və (ii) yazılı test.

B.3.1. FƏALİYYƏTİN QIYMƏTLƏNDİRİLMƏSİ

İcra müddəti: 3 saat 30 dəqiqə.

İşlərin sayı: 2.

İşlərin icrasını qiymətləndirmək üçün meyarlar işəgötürən tərəfindən müəyyən olunur.

Əhatə olunan sahələr:

25% Becərmə və istehsalın planlaşdırılması:

- Maşın və ya əl alətləri ilə torpağı tələb olunan qaydada hazırlamaq;
- Meliorasiya və irriqasiya sistemlərini qurmaq və texniki xidmət göstərmək;
- Xam malların və ləvazimatların alınmasını rəhbərliyə təklif etmək;
- Müxtəlif fəsillərdə istifadə ediləcək maşın və alətləri hazırlamaq, idarə etmək, texniki xidmət göstərmək və saxlanma üçün hazırlamaq; Torpağı və bitkiləri planlaşdırılmış gübrələnmə prosesinə hazırlamaq;
- Təlimatlara müvafiq olaraq pestisid və gübrələri hazırlayıb səpmək;
- Toxumlar, bitkilər və gələcək məhsul üçün anbar hazırlamaq.

40% Becərmə və məhsul yığımı prosesi:

Maşınlar və əl alətlərindən istifadə etməklə, toxum səpmək və ştilləri çıxarıb açıq sahəyə köçürmək ;
Gübrələmə prosesini nəzarət altında həyata keçirmək;
Material ehtiyatlarını saxlanması və ya daşınmasını həyata keçirmək;
Meliorasiya və irriqasiya sistemlərinə texniki xidmət göstərmək;
Bitkilərin boy atmasını müşahidə etmək və problemlər barədə menecerə hesabat vermək;
Tələb olduğu təqdirdə əlaqə etmək və toxalama işlərini həyata keçirmək;
Məhsulun keyfiyyətini qiymətləndirmək və onun yaxşılaşdırılması ilə bağlı rəhbərə təkliflər vermək;
Məhsul yığımını yetişmə, hava şəraiti və yerli bazara müvafiq olaraq və tələb olunan qaydada həyata keçirmək;
Torpağı təmizləmək və ona qulluq etmək;
Məhsulu anbar və ya bazar üçün hazırlamaq.

25% Əlavə fəaliyyət:

Tikililərə və avadanlığa sadə texniki xidmət göstərmək;
Sahə və hasarları saz vəziyyətdə saxlamaq;
Alternativ və əlavə istehsal və ya xidmətləri həyata keçirmək.

10% Ticarət, uçot və hesabat:

İstehsalın nəticələrinə yekun vurub menecerə hesabat vermək;
Məhsulları satış üçün hazırlamaq;
Fəaliyyət və nəticələr barədə rəhbərə hesabat vermək və təkliflər irəli sürmək.

İş nümunəsi 1: Avadanlıq, struktur və ya materialların təftiş edilməsi.

Maksimum müddət: 30 dəqiqə.

İştirakçının görəcəyi işlər: İştirakçı xətanın və ya digər problemlərin və ya qüsurların səbəblərini müəyyən etmək üçün verilmiş avadanlığı və ya materialları təftiş etməlidir.

İş nümunəsi 2: Torpaqdan keçən buğum-ayaqlı sinfinin nümayəndələrini qiymətləndirmək.

Maksimum müddət: 3 saat.

İştirakçının görəcəyi işlər: Siz aşağıdakı tədbirləri həyata keçirəcək və nəzarətçiyə hesabat verəcəksiniz:

a) 30 sm dərinliyində torpaq nümunələrini götürülməsi üçün müxtəlif yerlərdə qurulacaq çərçivədən (30 sm x 30 sm) istifadə etmək. Əlavə təcrübələrin aparılması üçün götürülmüş nümunələr plastik qablara yerləşdirilərək kölgə yerdə saxlanılır.

b) torpaq hissəciklərini ayırmaq və mövcud olan orqanizmləri götürmək üçün torpağı ələkdən keçirmək. Götürülən orqanizmləri müəyyən etmək və şəkillərini çəkmək üçün onları kiçik butulcalara qoymaq.

c) torpaq nümunələrində aşkar edilmiş bütün orqanizmlərin şəklini çəkmək.

d) Zərərverici və ya faydalı olmasından asılı olmayaraq bütün həşəratların növlərini müəyyən etmək və zərərvericilərə nəzarət yollarını tapmaq.

B.3.2. YAZILI QIYMƏTLƏNDİRMƏ

İcra müddəti: 15 dəqiqə.

Sualların sayı: 14.

Yazılı qiymətləndirməni keçmək üçün tələb olunan düzgün cavabların sayı işəgötürən tərəfindən müəyyən olunur.

Təvsiyə olunan nisbət: 70%.

Əhatə olunan vəzifələr:

30% Becərmə və istehsalın planlaşdırılması.

20% Becərmə və məhsul yığımı prosesi.

20% Əlavə fəaliyyət.

30% Ticarət, uçot və hesabat.

Sual nümunələri:

1. Heriyə qoyulmuş torpaq ...

A. suvarılmış torpaqdır

B. yüksək turşuluğa malik torpaqdır

C. zəngin subasar sahədir.

D. şumlanmış, lakin toxum səpilməmiş torpaqdır.

E. tərkibində gilin miqdarının çox olduğu torpaqdır.

2. Eyni vaxtda əkilmiş bostan bitkilərindən hansı birinci olaraq yetişəcəkdir?

A. qarğıdalı

B. qırmızı bibər

C. turp

D. balqabaq

E. pomidor

3. Aşağıdakılardan hansı biri yem bitkisi deyildir?

A. qarğıdalı

B. yonca

C. kartof

D. qara yonca

E. qırtıç

4. Tərkibində torpaq və gil qarışığı ilə yanaşı, çürümüş peyin olan maddə necə adlanır?

A. münbit torpaq

B. şoran torpaq

C. analıq maddəsi

- D. qalıq torpaq
- E. daşınmış torpaq

5. Bütün bunlar biri ____ istisna olmaqla, torpağın yaxşı saxlanması tədbirlərinə nümunədir

- A. kontur şumlama
- B. torpağın becərilməsi
- C. örtük bitkisi
- D. əkinin rotasiyası
- E. gübrələrin əlavə edilməsi

6. Holstein nədir?

- A. Donuz cinsidir
- B. İnek növüdür
- C. Süd saxlanan kuzə
- D. Nyu-Yorkun hüquq şirkətində tərəfdaş

7. Nə üçün qoyunlar darandır?

- A. Onların su içmək üçün bəlli yaş həddinə çatmalarına əmin olmaq üçün
- B. Onların yununu düzləndirmək üçün
- C. Onların yununu qısaltmaq üçün
- D. Hər biq qoyunu sürünün digər üzvlərindən fərqləndirmək üçün

8. Elmi fermer təsərrüfatçılığının digər adı necə adlanır?

- A. Farmakologiya
- B. Aqronomluq
- C. Elmitologiya
- D. Cəfəngiyyat

9. Aşağıdakılardan hansı “təzə meyvə və tərəvəz” anlamını verir?

- A. Ferma məntəqəsi
- B. Bar
- C. Məhsul
- D. Zirzəmi

10. Aşağıdakı məhsullardan hansı biri fermer təsərrüfatına aid məhsul hesab olunmur?

- A. Süd
- B. Yumurta
- C. Dəniz məhsulları
- D. Ət

11. Prosesləri onların başvermə ardıcılığına uyğun olaraq düzərək sıralayın:

_____ , _____ , _____ , _____

- A. Sulama
- B. Məhsul yığımı
- C. Yemək
- D. Əkmək

12. Hansı növ sərinqeşlərdə hələ də qaz və ya elektrik enerjisi ilə işləyən alətlərdən istifadə olunmur?

13. Fermerin işi tamamilə müəyyəndir.

A. Doğrudur

B. Yanlıştır

14. Cümləni müvafiq söz ilə tamamlayın. Yağıntısız dövr olduqda yığılan məhsul gözlənildiyindən ___ola bilər.

A. Az

B. Çox

B.4. NƏTİCƏLƏRİN QEYDƏ ALINMASI

Hər bir iştirakçı üçün fərdi hesabatlar hazırlanmalı və fəaliyyətin qiymətləndirilməsi, eləcə də yazılı qiymətləndirmə üzrə toplanan balların hesabatı onlara təqdim edilməlidir. Qiymətləndirmə bir nəfər üçün bir dəfədən artıq istifadə edildiyi təqdirdə hesabatda qiymətləndirmədən əvvəlki və sonrakı ballar arasındakı faiz dəyişikliyi də əks olunmalıdır.

“Peşə standartları üzrə qiymətləndirmənin hazırlanması prosedurları” adlı sənəddə qiymətləndirmə üzrə geniş nəzəri və praktiki məlumatlar verilmişdir.

C. MÜƏSSISƏLƏR ÜÇÜN NÜMUNƏVİ TƏLİM STANDARTI

Təsərrüfatda texniki işçi (bitkilər)

Təlim standartına dair qısa məlumat

Hazırkı təlim standartı kənd təsərrüfatı ilə məşğul olan müəssisələr, təlim mərkəzləri və institutları, təlim iştirakçıları üçün hazırlanmışdır. İşlə bağlı səriştənin nümayiş etdirilməsi üçün tələb olunan bilik və bacarıqların əldə edilməsinə xidmət edən təlim proqramları, kurikulumlar və təlim materiallarının hazırlanmasında bu standartdan təlimat kimi istifadə etmək olar. Bu standart əsasında hazırlanmış təlim kənd təsərrüfatı üzrə əsas səriştələrə malik olan, mövcud bilik və bacarıqlarını inkişaf etdirmək, geniş profilə malik olmaq, yaxud iş məhsuldarlığını artırmaq istəyən şəxslər üçün də uyğun ola bilər.

Məşğulluq Təsnifatında (MT) (bu təlimin müvafiq olduğu) peşənin kodu:	9211 (İxtisasız fəhlə, kənd təsərrüfatı/bitkilər)
MT-də ixtisas (bacarıq) səviyyəsi:	1
ISCO 08-də işin kodu:	9211(Hand, harvest/field crops)
ISCO 08-də ixtisas (bacarıq) səviyyəsi:	1
Milli İxtisas Çərçivəsi ilə əlaqə:	
ISCED-də kodu:	62
Hazırlanma tarixi:	İyun, 2011-ci il
Təsdiq edən qurum:	
Təsdiq tarixi:	
Təklif olunan yenilənmə tarixi:	İyun, 2016-cı il

C.1. SƏRİŞTƏLƏRİN QISA TƏSVİRİ

Bilik:	• Yerli bitkiçiliyin səciyyəvi xüsusiyyətləri• Əkin, becərmə və məhsul yığımı üsul və avadanlıqları• Xammal və enerji sərfiyyatına qənaət üsulları• Əməyin mühafizəsi və ətraf mühitin təhlükəsizliyi tədbirləri
Bacarıq:	• Sahələrin və torpağın əkin üçün hazırlanması• Düzgün xammal və toxumun seçilməsi ilə əkinin həyata keçirilməsi• Fəaliyyətlərin təlimatlara uyğun və səmərəli şəkildə həyata keçirilməsi• Məhsulların gübrələnməsi və qorunması• Əl alətləri və mexaniki alətlərdən istifadə• Məhsulun bazar üçün saxlanması və hazırlanması
Yanaşma:	• Təlimatlara uyğun intizamlı işləmək

- Verilmiş tapşırıqlara əsasən səmərəli işləmək
- Keyfiyyətə diqqət yetirmək

Əlavə /
ümumi
səriştələr:

- Qoşmalı traktoru təhlükəsiz və qənaətcil idarə etmək
- Müxtəlif sahələrdə geniş səriştə əldə etməklə ixtisaslaşmaq

Peşə standartına uyğun olaraq, bu peşə üzrə təcrübi və nəzəri təlim keçən bitkiçilik təsərrüfatında texniki işçi yuxarıda göstərilən səriştələri qazanmaqla, aşağıdakı vəzifə və fəaliyyətləri yerinə yetirə bilər:

Əsas vəzifələrin (V) və vəzifələr daxilində fəaliyyətlərin (F) siyahısı ¹

V.1. Becərmə və istehsalın planlaşdırılması:

- F.1.1. Maşın və ya əl alətləri ilə torpağı tələb olunan qaydada hazırlamaq;
- F.1.2. Meliorasiya və irriqasiya sistemlərini qurmaq və texniki xidmət göstərmək;
- F.1.3. Xam malların və ləvazimatların alınmasını rəhbərliyə təklif etmək;
- F.1.4. Müxtəlif fəsillərdə istifadə ediləcək maşın və alətləri hazırlamaq, idarə etmək, texniki xidmət göstərmək və saxlanma üçün hazırlamaq;
- F.1.5. Torpağı və bitkiləri planlaşdırılmış gübrələnmə prosesinə hazırlamaq;
- F.1.6. Təlimatlara müvafiq olaraq pestisid və gübrələri hazırlayıb səpmək;
- F.1.7. Toxumlar, bitkilər və gələcək məhsul üçün anbar hazırlamaq.

V.2. Becərmə və məhsul yığımı prosesi:

- F.2.1. Maşınlar və əl alətlərindən istifadə etməklə, toxum səpmək və şitilləri çıxarıb açıq sahəyə köçürmək ;
- F.2.2. Nəzarət altında gübrələnmə prosesini həyata keçirmək;
- F.2.3. Material ehtiyatlarını saxlanması və ya daşınmasını həyata keçirmək;
- F.2.4. Meliorasiya və irriqasiya sistemlərinə texniki xidmət göstərmək;
- F.2.5. Bitkilərin boy atmasını müşahidə etmək və problemlər barədə menecerə hesabat vermək;
- F.2.6. Tələb olunduğu təqdirdə əlaqə etmək və toxalama işlərini həyata keçirmək;
- F.2.7. Məhsulun keyfiyyətini qiymətləndirmək və onun yaxşılaşdırılması ilə bağlı rəhbərə təkliflər vermək;
- F.2.8. Məhsul yığımını yetişmə, hava şəraiti və yerli bazara müvafiq olaraq və tələb olunan qaydada həyata keçirmək;
- F.2.9. Torpağı təmizləmək və ona qulluq etmək;
- F.2.10. Məhsulu anbar və ya bazar üçün hazırlamaq.

V.3. Əlavə fəaliyyət:

- F.3.1. Tikililərə və avadanlığa sadə texniki xidmət göstərmək;
- F.3.2. Sahə və hasarları saz vəziyyətində saxlamaq;
- F.3.3. Alternativ və əlavə istehsal və ya xidmətləri həyata keçirmək.

V.4. Ticarət, uçot və hesabat:

¹ Müvafiq sahə üçün olan peşə standartındakı ilə eynidir.

- F.4.1. İstehsalın nəticələrinə yekun vurub menecerə hesabat vermək;
- F.4.2. Məhsulları satış üçün hazırlamaq;
- F.4.3. Fəaliyyət və nəticələr barədə rəhbərə hesabat vermək və təkliflər irəli sürmək.

C.2. TƏLİM İLƏ BAĞLI XÜSUSİ MƏLUMAT

C.2.1. TƏLİMİN NÖVLƏRİ

Bu peşə üçün zəruri səriştlər aşağıda göstərilən təlim metodları vasitəsilə əldə edilə bilər:

Formal təlim

Tövsiyə olunan formal təlim	Uyğun gələn təlim növü	Qeydlər
Tam orta təhsil ²	☒	İlkin təhsil orta ümumtəhsil məktəblərində həyata keçirilə bilər. Təlim kənd təsərrüfatı müəssisəsi təcrübəsinin öyrənilməsi ilə müşayiət olunmalıdır; Yalnız xüsusi praktiki təlimin keçirildiyi hallarda ümumi tanınan ixtisasları əldə etmək üçün işçinin əlavə nəzəri təlim keçməsi və qiymətləndirilməsinə ehtiyac var; Dövlət təhsil standartına əsasən formal təlim təhsil müəssisələrində keçirilir ³ .
Texniki peşə təhsili və ya akkreditasiyadan keçmiş təlim müəssisəsində təlim		
Orta ixtisas təhsili		
Ali təhsil		
Digər:		

Qeyri-formal və (və ya) informal təlim tələb olunan bilik, bacarıq və yanaşmanın genişləndirilməsinə şərait yaratmaq imkanına malikdir. Bəzən təsərrüfatda texniki işçilər zəruri səriştləri yalnız qeyri-formal və (və ya) informal təlim vasitəsi ilə əldə edə bilər.

Qeyri-formal təlim

İş yerində, təlim mərkəzində və ya bilavasitə ixtisaslaşmış təlimatçı və ya usta tərəfindən keçirilən təlimdir. Qeyri-formal təlimin ən yaxşı yolu iş yerində öyrənməkdir.

² Orta təhsil ölkə vətəndaşları üçün icbari xarakter daşdığından cədvəldə əks olunmayıb.

³ Azərbaycanda səriştlərin tanınması üçün qiymətləndirmə sistemi hazırda mövcud deyildir.

İnformal təlim

İnformal təlim, əənənəvi olaraq, ailə təsərrüfatlarında yer alır, tələb olunan nəzəri və təcrübi bilikləri verir, yalnız formal olaraq qəbul olunan təhsil haqqında sənədi təmin etmir.

C.2.2. TƏLİMİN İSTİQAMƏTİ

Normal təlim istiqaməti orta təhsil əsasında qurulur, kənd təsərrüfatı müəssisəsində iş təcrübəsi ilə tamamlanır.

C.2.3. ƏVVƏLKİ TƏLİMİN TANINMASI

Namizəd xüsusi qaydalara əsasən müvafiq sahədə ən azı iki il təcrübəsi olan şəxs səriştələrinin yoxlanılması üçün mürəciət edə bilər, ümumi səriştələri imtahan edilməklə ixtisas əldə edə bilər.